

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/2357	09 november 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 42/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/2357 d.d. 09 november 1994

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

42/94

(Afgesloten 091000 NOV 1994)

Bosnië-Herzegovina

Tijdens de offensieve operaties die de Bosnische (Moslim-)strijdkrachten de afgelopen weken hebben uitgevoerd in de omgeving van Bihac (west-Bosnië) hebben zij relatief veel wapens buitgemaakt. Zo hebben zij een Servische kazerne ingenomen en daarbij, naast lichtere wapens, enkele tanks en tientallen mortieren veroverd. Dergelijke successen zullen hen vermoedelijk in staat stellen op zijn minst hun greep op het op de Serviërs veroverde gebied te consolideren.

In dit verband is vermeldenswaard dat leden van de strijdkrachten van de Krajina (SVK), de "Servische Republiek" in Kroatië, ten overstaan van UNPROFOR melding hebben gemaakt van Kroatische helikoptervluchten naar de Bosnische stellingen rond Bihac. Zij dreigden met militaire acties tegen deze helikopters. Deze melding lijkt erop te wijzen dat de (geïsoleerde) Bosnische eenheden rond Bihac onder meer worden bevoorradt vanuit Kroatië.

De successen die de Bosnische regeringstroepen bij Bihac de afgelopen weken hebben behaald, vormen ook een nieuwe tegenslag voor het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic, wiens troepen eerder dit jaar door de regeringseenheden zijn verjaagd naar de aangrenzende UNPA-noord. Bij tenminste een deel van de bevolking in en om Bihac geniet Abdic nog steeds een zekere populariteit. Vooral nog probeert Abdic de terugkeer van zijn gevluchte aanhangers naar Bihac te voorkomen, onder meer door geruchten te verspreiden over misdaden die door Bosnische troepen in Bihac zouden zijn gepleegd. Dit optreden van Abdic heeft geleid tot spanningen met de VN en met de (Servische) machthebbers van UNPA-noord.

Voor het eerst sinds geruime tijd wordt weer melding gemaakt van confrontaties tussen (Bosnisch-)Kroatische en Servische troepen in Bosnië-Herzegovina. In de enclave bij Bihac zouden de weinige Bosnisch-Kroatische eenheden (HVO) die daar aanwezig zijn, hebben deelgenomen aan het offensief van de regeringstroepen tegen de Serviërs. Ook elders in Bosnië-Herzegovina, met name bij Kupres, worden weer gevechten gemeld tussen de HVO en de Serviërs. Inmiddels is Kupres (dat vóór de oorlog overigens een kleine Servische meerderheid bezat) door Moslims en Kroaten veroverd.

De meldingen van militaire samenwerking tussen Moslims en Kroaten (met inbegrip van Kroatische wapenleveranties aan de Moslims) zijn opmerkelijk, omdat de laatste tijd juist sprake was van toenadering tussen de Bosnische Serviërs en Kroa-

ten. Moslim-bevelhebbers hadden geklaagd dat zij onvoldoende steun ontvangen van de HVO, formeel hun bondgenoot in de Moslim-Kroatische Federatie in Bosnië-Herzegovina. Ook is er, zoals reeds eerder gemeld, sprake van voorzichtige toenadering tussen "Joegoslavië" en Kroatië. Vermoedelijk is de recente militaire samenwerking tussen Bosnische Kroaten en Moslims vooral lokaal van aard. Vooralsnog wordt aangenomen dat de HVO zich elders in Bosnië-Herzegovina in de meeste gevallen niet actief met de strijd tegen de Serviërs zullen inlaten. Dit geldt met name voor Mostar, de hoofdstad van Herzegovina, die tussen Moslims en Kroaten wordt betwist.

Overigens hebben Bosnisch-Servische media gemeld dat vorige week twee Kroatische brigades, waaronder een elite-eenheid, zijn gemobiliseerd en overgebracht naar Kupres. Deze melding is niet bevestigd en inmiddels formeel door het opperbevel van de Kroatische strijdkrachten ontkend. Het lijkt vooralsnog onwaarschijnlijk dat de Kroaten aanvullende eenheden overbrengen naar Bosnië-Herzegovina, omdat dit tot een nieuwe internationale veroordeling kan leiden. Overigens zijn vorig jaar, tijdens het hoogtepunt van de strijd tussen Kroaten en Moslims, reguliere Kroatische eenheden overgebracht naar Bosnië-Herzegovina en geïntegreerd in de HVO. Vermoedelijk is een deel van deze eenheden nog steeds in Bosnië-Herzegovina aanwezig en beschikbaar voor inzet tegen de Serviërs, wanneer het regime in Zagreb daartoe de noodzaak aanwezig acht.

De Bosnische vice-president Ganic heeft gedreigd met commando-acties tegen de SVK, indien Kroatisch-Servische eenheden de grens met Bosnië-Herzegovina zouden oversteken om de Bosnisch-Servische eenheden (VRS) bij te staan in hun strijd tegen de Moslims. Zoals gemeld zijn eenheden van SVK in verhoogde staat van paraatheid gebracht als reactie op het Moslim-offensief vorige week tegenover de Bosnische Serviërs. Er is echter nog geen sprake van inzet van Krajina-militairen in Bosnië-Herzegovina. Het is onwaarschijnlijk dat de SVK in grote aantallen zullen interveniëren in Bosnië-Herzegovina, omdat daardoor hun militaire positie in Kroatië zelf zou kunnen worden verzwakt.

De Bosnische regering heeft formeel bij Rusland geprotesteerd wegens de deelname van Russische vrijwilligers aan Servische zijde in de strijd in Bosnië-Herzegovina. Hun aantal bedraagt volgens de Bosniërs momenteel tussen de 2000 en 5000. Zij zouden worden geworven door de "ambassade" van de Bosnisch-Servische republiek (RS) in Moskou en via "Joegoslavië" naar Bosnisch-Servisch gebied worden vervoerd.

Het lijkt weinig twijfel dat inderdaad Russische vrijwilligers in de VRS actief zijn. Hun aantal is evenwel moeilijk te schatten. De betreffende melding wijst er echter op dat "Joegoslavië" mogelijk bij de inzet van Russische vrijwilligers betrokken is. Er zijn inderdaad aanwijzingen dat Russische vrijwilligers niet alleen via "Joegoslavië" naar de RS reizen, maar ook in "Joegoslavië" een militaire opleiding ontvangen. Zo zouden eind oktober 600 Russen met dit doel zijn aangekomen in een kazerne in Belgrado. Dergelijke meldingen staan haaks op de beweringen van het "Joegoslavische" regime dat het de (militaire) hulpverlening aan de RS heeft stopgezet.

Overigens blijft, in tegenstelling tot deze beweringen, sprake van verkeer met een kennelijk militair doel tussen "Joegoslavië" en de RS. Zo zijn onlangs in één enkele nacht bij Zvornik 500 militairen, 20 vrachtwagens en een dozijn pantservoertuigen waargenomen die de grens in westelijke richting overschreden. Soortgelijke bewegingen worden ook gemeld van andere grensposten, zoals Niksic (Montenegro). Ook zijn eind oktober bij Gradacac (noord-Bosnië) drie hoge "Joegoslavische" officieren waargenomen, onder wie de bevelhebber van het Derde "Joegoslavische" leger, dat zijn hoofdkwartier heeft in Nis.

Denkbaar is dat in "Joegoslavië" sprake is van ongerustheid over de Servische verliezen in Bosnië-Herzegovina. Het is niet uitgesloten dat, indien de Moslims aanzienlijke verdere terreinwinst boeken, "Joegoslavië" een intensivering van de hulpverlening aan de RS zal overwegen. Deze hulpverlening kan zelfs de vorm aannemen van hernieuwde directe militaire betrokkenheid, zoals de Kroatische strijdkrachten vorig jaar aan de zijde van de HVO zijn opgetreden. Een openlijke "Joegoslavische" militaire interventie in Bosnië-Herzegovina zou echter voor Servië ongewenste gevolgen hebben; zo zou een spoedige verdere verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië" in dat geval waarschijnlijk uitgesloten zijn. Om die reden zal zo'n interventie vermoedelijk alleen plaatsvinden indien de militair-strategische situatie voor de RS wezenlijk verslechtert. Het afsnijden van de Posavina-corridor (noordoost-Bosnië), waardoor de RS in tweeën zou worden gedeeld, zou een aanleiding voor zo'n interventie kunnen zijn.

De opperbevelhebber van de VRS, Mladic, heeft opnieuw gesteld dat VN-eenheden de Moslims steunen bij hun offensieven in Bosnië-Herzegovina. Zo zouden Moslim-militairen gebruik maken van door de VN uitgeroepen "Veilige Gebieden" en daarmee de mogelijkheden van de VRS beperken om terug te slaan. Mladic stelde dat zijn eenheden de middelen bezitten om de Bosnische strijdkrachten volledig te vernietigen en daarvan gebruik zullen maken, tenzij de Moslims de vijandelijkheden onmiddellijk beëindigen. Mladic nam verder nogmaals stelling tegen Servische territoriale concessies, omdat in zijn visie geheel Bosnië vóór de Tweede Wereldoorlog Servisch was. Daarom dienen de Moslims zich volgens Mladic tevreden te stellen met de gebieden die zij momenteel beheersen. Hij gaf aan dat de staatkundige vereniging van alle Servische gebieden het einddoel van alle militaire inspanningen blijft. Hij stelde de mogelijkheden voor een politieke oplossing voor het Bosnische conflict laag in te schatten; in zijn visie kunnen de etnische grenzen alleen gewapenderhand worden bepaald.

Deze harde uitspraken van Mladic verschillen niet van eerdere uitlatingen van hem. Zij onderstrepen dat de kans dat de VRS zullen instemmen met een compromis dat het opgeven van gebied aan de (Kroaten en) Moslims inhoudt, gering blijft. De president van de RS, Karadzic, heeft echter de laatste tijd wél gezinspeeld op het opgeven van gebied aan de Moslims, al heeft hij hieraan voor de Moslims en de internationale gemeenschap onaanvaardbare voorwaarden verbonden.

Tegen deze achtergrond is overigens vermeldenswaard dat Karadzic "Joegoslavië" verantwoordelijk heeft gesteld voor de recente verliezen van de VRS. Hij suggereerde dat de "Joegoslavische" boycotmaatregelen, bedoeld om de RS alsnog te be-

wegen tot instemming met het voorstel van de internationale Contactgroep voor een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina, hebben geleid tot tekorten aan militair materieel. Bovendien zinspeelde hij op het bestaan van een "Vijfde Kolonne" van aan de Servische president Milosevic trouwe officieren in de VRS.

De opmerkingen van Karadzic weerspiegelen vooral de rivaliteit tussen hemzelf en Milosevic. Deze is aanzienlijk verscherpt door het ijveren van Milosevic voor aanvaarding door de Bosnische Serviërs van de voorstellen van de Contactgroep, in de hoop daarmee een verdere verlichting van de sancties tegen "Joegoslavië" te kunnen bewerkstelligen. Deze rivaliteit heeft ook ideologische aspecten. Zo heeft Karadzic herhaaldelijk openlijk stelling genomen tegen de socialistische achtergrond van Milosevic. In verband met deze onenigheid lijkt de Servische president pogingen in het werk te stellen om de positie van Karadzic te verzwakken, onder meer door gebruik te maken van de betrekkingen van vele Bosnisch-Servische officieren met leden van de "Joegoslavische" strijdkrachten. Overigens wijzen de bovenvermelde uitspraken van Mladic erop dat binnen de VRS het streven van Milosevic naar aanvaarding van territoriale concessies aan (met name) de Moslims groot verzet oproept.

Vermeldenswaard is dat Karadzic onlangs voor het eerst in militair uniform is verschenen. Bovendien is hij recentelijk door Bosnisch-Servische media aangeduid als "opperbevelhebber van de VRS", de functie die formeel door Mladic bekleed wordt. Er waren in het verleden regelmatig aanwijzingen voor verdeeldheid tussen Mladic en Karadzic, onder meer met betrekking tot de kwestie van eventuele territoriale concessies. Het is tegen deze achtergrond denkbaar dat Karadzic ernaar streeft de invloed van Mladic op de (militaire en) politieke leiding van de RS te verminderen.

Kroatië

In de confrontatiegebieden tussen de SVK en de Kroatische strijdkrachten wordt melding gemaakt van een groeiend aantal incidenten. Beide partijen verklaren dit uit vrees voor een op handen zijnde offensief van de tegenstander. Er zijn geen aanwijzingen dat Kroaten of Serviërs inderdaad grootschalige operaties voorbereiden. Vermoedelijk houdt de oplopende spanning verband met de voortdurende onzekerheid over de toekomstige status van de Krajina, waarover beide partijen momenteel zonder uitzicht op succes onderhandelen, en wellicht met de politieke onenigheid in de Krajina tussen voor- en tegenstanders van Milosevic.

Vorige week heeft een gewapend incident plaatsgevonden rond het schiereiland Prevlaka. Volgens een "Joegoslavische" verklaring vuurden Kroatische eenheden drie mortiergranaten af, waarvan er één op "Joegoslavisch" grondgebied explodeerde. Zoals bekend heeft Prevlaka een belangrijke strategische ligging aan de monding van de baai van Kotor (Montenegro), waaraan de enige "Joegoslavische" marinebases zijn gelegen. Het Kroatische schiereiland werd in 1992 onder VN-auspiciën gedemilitariseerd. Vorige maand stelde echter een Kroatische regeringscommissie formeel aanspraak op de gehele monding van de baai van Kotor. Sindsdien hebben "Joegoslavische" media herhaaldelijk melding gemaakt van Kroatische provocaties rond Prevlaka, zoals de aanwezigheid van Kroatische mili-

tairen en het vertonen van de Kroatische vlag. Indien dergelijke meldingen worden bevestigd, is denkbaar dat de spanningen rond Prevlaka op korte termijn opnieuw zullen toenemen.

Servië/Montenegro

Er zijn voortdurend nieuwe aanwijzingen dat de formeel nog van kracht zijnde sanctiemaatregelen tegen "Joegoslavië" op grote schaal ontdoken worden. Zoals reeds eerder gemeld, vindt voortdurend smokkel plaats aan de grens met Albanië. Een ander centrum van smokkel lijkt de grensovergang tussen Servië en Roemenië bij Vatin te zijn. Herhaaldelijk is daar waargenomen dat treinen met brandstofwagons achteruit de grens passeren, zodat de locomotief op Roemeens grondgebied blijft, maar de wagons in "Joegoslavië" gelost kunnen worden. Er zijn aanwijzingen dat "Joegoslavische" officieren geregeld gehele wagonladingen opkopen en daarmee de brandstofvoorraad van de strijdkrachten aanvullen.

Conclusie/vooruitzicht

De recente terreinwinst van de Bosnische Moslims heeft ook geleid tot de verovering van Servische wapens. Deze zouden de Moslims in staat kunnen stellen de terreinwinst te consolideren.

Opmerkelijk is dat de Bosnische Kroaten op sommige plaatsen weer militair samenwerken met de Moslims. Vooralsnog wordt aangenomen dat dit slechts lokaal zal plaatsvinden. Desondanks kan deze samenwerking negatieve gevolgen hebben voor de recente toenadering tussen de Kroaten en Serviërs.

Er zijn voortdurend nieuwe aanwijzingen voor militaire steun aan de Bosnische Serviërs vanuit "Joegoslavië". Denkbaar is dat deze nog verder zal toenemen indien de militair-strategische positie van de Bosnische Serviërs door de Moslim-offensieven wezenlijk in het gedrang komt.

De Bosnisch-Servische opperbevelhebber Mladic heeft opnieuw stelling genomen tegen territoriale concessies aan de (Kroaten en) Moslims. Dit staat haaks op het streven van de Servische president Milosevic naar aanvaarding van dergelijke concessies door de Bosnische Serviërs. Ook de verhouding tussen Mladic en de Bosnisch-Servische president Karadzic blijft gespannen.

Er is sprake van toenemende spanning rond het Kroatische schiereiland Prevlaka, dat voor zowel Kroatië als "Joegoslavië" van strategische waarde is en om die reden in 1992 onder VN-auspiciën gedemilitariseerd is.

Er zijn voortdurend nieuwe aanwijzingen dat de sanctiemaatregelen tegen "Joegoslavië" op grote schaal ontdoken worden. Een centrum van smokkel lijkt de grensovergang tussen Servië en Roemenië bij Vatin te zijn.